

Центр громадянської
просвіти
«Альменда»
<http://almenda.org>

Міністерство
освіти і науки
України
<http://www.mon.gov.ua>

Громадська ініціатива
Крим SOS
<http://krymsos.com>

Всеукраїнський конкурс уроків «18.05. Право на пам'ять»

001	Корнієнко Галина Леонідівна	Перша міська гімназія м. Черкаси
-----	--------------------------------	-------------------------------------

Тема уроку: 18.05. Право на пам'ять

Мета уроку: збереження історичної пам'яті, громадянського виховання, національного примирення та суспільного розвитку

Епіграф уроку: «Сталін вирішив знищити кримських татар тому, що це народ, який не раболіпствує, він ніколи не знав рабства. А Сталін звик керувати рабами» Ернст Кудусов

Форма проведення: урок з використанням інтерактивних методів навчання

Обладнання: ілюстрації, роздатковий матеріал з документом, фотографіями та історичною довідкою

План проведення заходу:

I. Вступна частина

Учитель декламує вірш

II. Основна частина уроку

2. Вправа «Мозковий штурм»

3. Робота в парах з фотоматеріалами

4. Робота з історичним джерелом в групах

5. Робота з історичною довідкою
6. Лист з минулого (коментоване читання)
7. Робота в групах «Продовж думку...»

III. Підсумки уроку

Обговорення епіграфу до уроку

Підсумки вчителя

Хід уроку

I. Вступна частина

1. Учитель декламує вірш

«Я присягнувся»

Я присягнувся перед народом його горе остудити
Скільки можна гнити живими і під вічною тлінню жити?
Якщо ж я зможу спокійно цей біль перенести
Хай захолоне чорною кров'ю серце у мене в грудях.

Я присягнувся світлом ясным тьму прогнати з моєї землі
Скільки можна, щоб один одного брати бачити не могли?
Якщо ж я, присягнувшись світлом - і не спалахну, не згорю
Річки сліз хай стануть морем, перетворившись на кров мою.

Я присягнувся, я дав слово за народ свій померти!
Що мені смерть, коли не зумію його сльози утерти.
Що мені життя, адже будь я ханом, проживи хоч тисячу років
День прийде і перед могилою все одно одержиш відповідь.

Вірш на початку заняття учитель не коментує

2. Вправа «Мозковий штурм»

Учні наводять свої припущення та асоціації.

- Що означає слово «депортація»?

Після цього учні отримують уривки з інтернет-словника «Вікіпедія» та інших джерел.

Завдання: порівняти свої думки з визначеннями поняття.

Депортація — примусове переселення, вигнання чи висилка з постійного місця проживання або з держави окремих осіб чи народів. Застосовується як засіб карного чи адміністративного покарання.

Депортація народів — інструмент радянської національної політики сталінських часів. Депортація народів являла собою насильницьке переселення громадян за національною ознакою у віддалені місцевості СРСР, де вони розміщалися у спецпоселеннях

Депортація – примусове виселення з місця постійного проживання особи, групи осіб чи народів, визнаних владою соціально небезпечними.

Депортація (лат. deportatio – вигнання, висилка) – примусова висилка особи або цілої категорії осіб до іншої держави чи в іншу місцевість, зазвичай – під конвоєм.

Депортація (лат. deportatio - вигнання, висилка) - судове видворення. Примусова висилка особи або цілої категорії осіб до іншої країни чи місцевості, зазвичай - під конвоєм, у разі коли іноземним громадянином (або групою осіб) грубо порушені законодавчі акти держави....

3. Робота в парах

Розгляньте фотографії та дайте відповіді на запитання.

- Що зображено на фото?
- Які почуття виникають при розгляді цих фотографій?
- Які події могли призвести до зображених ситуацій?

Наведіть підписи до фотографій

- Що Вам відомо про ці події?

фото №1

фото №2

фото №3

4. Робота з історичним джерелом в групах

11 травня 1944 постанова ДКО №5859

«Про кримських татар» була підписана Сталіним.

"Татарские национальные комитеты", в которых главную роль играли белогвардейско-татарские эмигранты, при поддержке крымских татар направляли свою деятельность на преследование и притеснение нетатарского населения Крыма и вели работу по подготовке насильственного отторжения Крыма от Советского Союза при помощи германских вооруженных сил.

Учитывая вышеизложенное, Государственный Комитет Обороны **ПОСТАНОВЛЯЕТ:**

1. Всех татар выселить с территории Крыма и поселить их на постоянное жительство в качестве спецпоселенцев в районах Узбекской ССР. Выселение возложить на НКВД СССР. Обязать НКВД СССР (т. Берия) выселение крымских татар закончить к 1 июня 1944 г.

Запитання для учнів:

1. Про що йдеться в документі?
2. Яка посадова особа є ключовою фігурою?
3. Проти кого спрямована постанова?
4. Якою має бути реакція у демократичному суспільстві на такі заяви представників влади?

5. Історична довідка

11 травня 1944 постанова ДКО №5859 «Про кримських татар» була підписана Сталіним. За цим підписом розпочалася примусова депортація кримців із Криму. Так, одним розчерком пера комуністичних правителів СРСР була вирішена доля цілого народу на наступні півстоліття. Мотивацією цього жакливого акту, стало звинувачення всіх осіб цієї національності у колабораціонізмі – співпраці з німецькими фашистами під час окупації півострова. Однак у тогочасній пресі ця акція отримала велемовну назву – «очищення Криму від антирадянських елементів». Під час депортації з території Криму було виселено всіх кримців. Але наприкінці 60-х років деякі сім'ї повернулися, незважаючи на так звану «бульдозерну війну». У ході якої

руйнувалися нові кримські будинки попри спротив влади. Тоді вдалося повернутися і залишитися лише одиницям.

30 червня 1945 року Президія Верховної ради СРСР позбавила Крим статусу автономії, затвердивши подання Президії Верховної Ради РРФСР про перетворення Кримської АРСР в Кримську область у складі РРФСР. Отже, колишня Кримська АРСР стала рядовою областю в складі Росії. Щезли з карти півострова кримськотатарські назви міст і селищ, які отримали нові імена (звісно ж «великою і могутньою» мовою). Фактично на офіційному рівні все робилося для того, щоб стерти в Криму саму згадку про корінних жителів півострова, а потужна ідеологічна машина країни безупинно продукувала міф про народ-зрадник .

Депортація кримців розпочалася рано-вранці 18 травня 1944 року. Насильне вигнання людей зі своїх домівок, їхнє етапування до залізниці і завантаження у завчасно накопичені на залізницях Криму вагони для перевезення худоби, здійснювалось солдатами і офіцерами військ НКВД, котрі ставились до нещасних людей вкрай жорстоко. Насильства застосовувалось в однаковій формі до дітей, старих, вагітних жінок. В усіх свідченнях співпадає одне – крики і лайння військових, плач дітей, удари прикладами німецьких. Прикуті до ліжка тяжкохворі люди, яких не можна було транспортувати у відведений для виселення термін, підлягали знищенню.

У результаті жахливих умов перевезення та переселення загинуло близько 46 відсотків кримськотатарського народу. Близько п'яти тисяч кримських татар було направлено у розпорядження "Московвугілля" для роботи на шахтах і торф'яних розробках. Близько 70% переселенців направлялися на спеціальні поселення в Узбецьку СРСР, інші - у Марійську АРСР, Горьковську, Свердловську, Костромську області РСФСР. З урахуванням колишніх військовослужбовців загальне число депортованих кримських татар перевищило 200 000 чоловік.

<http://qirim.kiev.ua/новини/>

6. Лист з минулого (коментоване читання)

Феріде Меджитова:

"Народилася в 1932 році в с. К'оз Судакського району. Коли я закінчила 3

класи, почалася війна, продовжити навчання мені так і не довелося.

Коли почалася депортація, батька з нами не було, він воював на фронті. Маму і нас - шестеро дітей солдати викинули з будинку, ми так і не встигли нічого із собою взяти.

Голодні та роздягнені ми дісталися в Узбекистан, в колгосп "Назарбай" Бекабадського району. Дали нам маленький будиночок, де дах був нарівні з землею. Ми ледве вмістилися туди зі своєю сім'єю. У 1944 році першим помер братик Решат, наступного року сестричка Мевіде. Мама день і ніч плакала і після смерті сестри прожила 3 дні.

Наступного дня після смерті мами зайшов сусід Абдулла аг'а і передав страшну новину про те, що помер брат.... Того вечора померла ще одна моя сестра. Через два дні померла друга. Я залишилася зовсім одна.

Я так і поневірялася по домівках, випрошуючи милостиню. Якось сусіди пошкодували мене і пішли зі мною на базар, щоб поміняти на продукти речі, що залишилися. Мене залишили біля входу, я лежу на землі, піднятися сил немає. Хтось вигукнув моє ім'я - я ледве відкрила очі - це мій родич запитує "що ти тут робиш?". Я все розповіла, він звалив мене на спину і поніс до себе додому. Так мене врятували від смерті.

Пізніше мене розшукав батько, коли повернувся з фронту. Він ішов, покинувши вдома дружину і шестеро дітей, а залишилася у нього одна я. Мама померла в 34 роки, старшому братові було 16 років.

Ці страшні роки хіба можна описати і розповісти? Я їх буду пам'ятати до кінця свого життя".

7. Робота в групах

Кожна група отримує великий аркуш паперу, на якому написано: «Кожний народ має право на пам'ять...». Учням пропонується завершити речення у вільному форматі. Аркуші розміщуються в класній кімнаті чи в коридорі школи.

III. Підсумки уроку

Обговорення епіграфу до уроку

Підсумки вчителя

Полки солдат идут по Краю
В ночи, сгущенной до черна
Зачем они пришли, не знаю,
Когда весь в Крым в объятых сна.

Шли весело, как на прогулке
Плевали в стороны – и шли ...
Чужие этим переулкам
И морю Черному вдали.

Идущих первыми троих
Узнал я, это не они ли
- Я так запомнил лица их –
Еще вчера у нас гостили ...
Они свернули на дорогу

Что к дому, в сердце холодок ...
И пес наш чувствуя тревогу
Скулил и рвал свой поводок.
Сухой щелчок – и пса не стало,
Он даже взвизгнуть не успел ...
Взгляд на часы "Начнем, пожалуй" ...
Из тройки кто-то прохрипел

ответ слышалось – "Конечно,
Что воду в ступе нам толочь?"
И для народа наступила
Варфоломеевская ночь.

И заработали приклады,
Круша оконное стекло,
Подобно Дантовскому аду,
Все вдруг смешалось, поплыло ...

Потоки клеветы и лжи
В ночи весенней дуют,
Ни стар ни млад пощады не проси
Со стариками и старухами воюют

Сегодня доблестные воины Руси.
Здесь крушат сапогами двери
С остервенением в глазах
В дома врываются, как звери

И стонет, тонет Крым в слезах ...
Гонимые в чем были
Указ вождя! И некому помочь
Законы вывернуты, словно дышло
Ни прошлого, ни Родины ...
Всего за ночь.

18 травня відзначається День скорботи і пам'яті жертв депортації кримських татар з території Криму.

Вічна пам'ять жертвам депортацій та політичних репресій в Україні!

Слава українському і кримсько–татарському народам! Героям слава!

Наочні матеріали до уроку

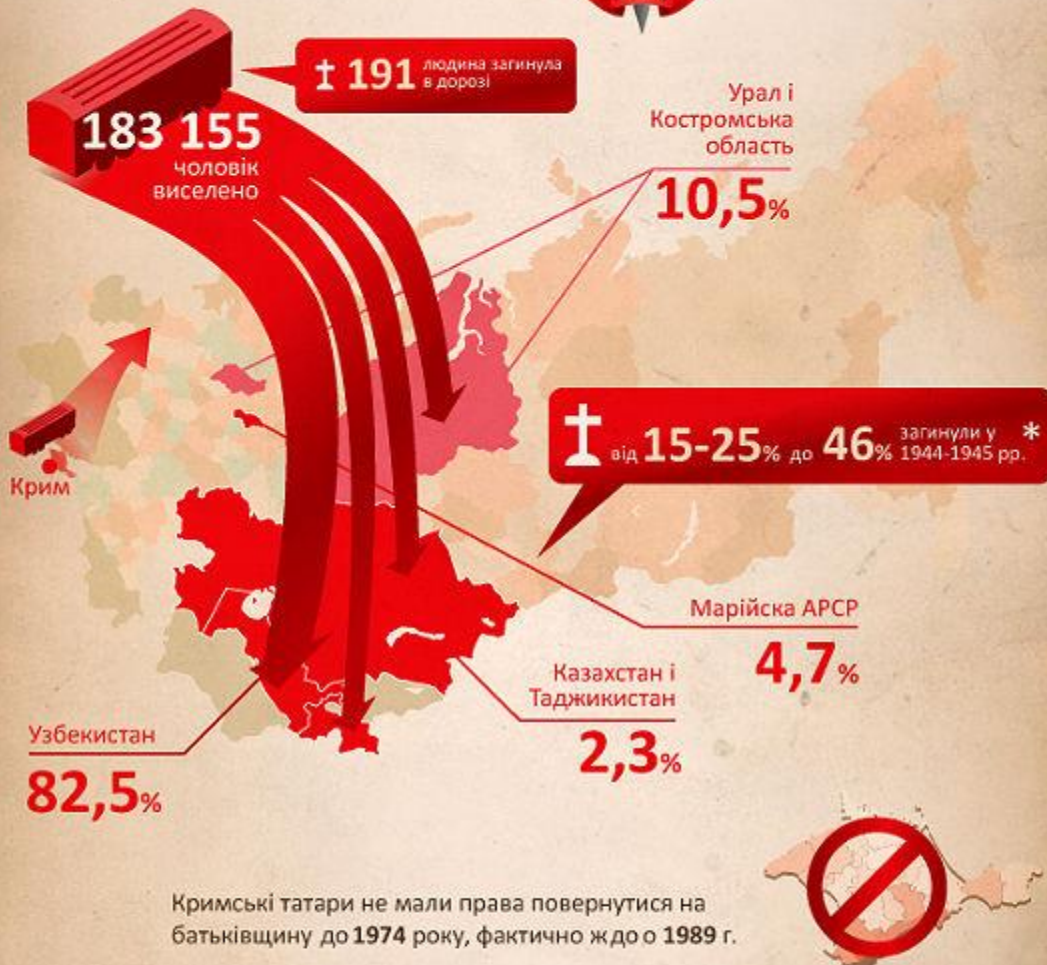

Карта депортації

Депортація почалася рано вранці
18 травня 1944 року і закінчилася о
16:00 20 травня

Задіяні війська НКВС
Більше 32 000 чоловік

Відсоток кримських татар у регіоні**

1939 г.

2001 г.

10% 20% 30% 40% 50% 60% 70% 80% 90%

Пам'ятний знак жертвам депортації уМіжводному (до 1944 — Ярилгач)

Монумент в Судаку

Пам'ятний знак у Севастополі

«Вранці замість привітання добірна лайка і запитання: трупи є? Люди за померлих чіпляються, плачуть, не віддають. Солдати тіла дорослих викидають у двері, дітей - у вікно...»

